

Orak Çekiç

Sayı: 7

[Haftalık] siyasi amele ve köylü gazetesi

5 Mart 1925

Yobazların sarıkları yobaz zümresine beyaz kefen olmalı! Yobazlarıyla, ağalarıyla, şeyhleriyle, halifeleriyle, sultanlarıyla birlikte kahrolsun derebeylik! İrticaa ve derebeyliğe karşı mücadele için: Köylüler “Köy Meclisleri” Ameleler “Sendikalar” etrafında teşkilatlanmalıdırlar!

İngilizlerin oynattığı irtica kuklası

Emperyalist devletlerin, şarktaki müstakil devletleri inhilal ettirmek için, öteden beri tatbik ettikleri gayet basit bir usul vardır bilhassa Osmanlı İmparatorluğu'na karşı İngilizler ve Ruslar bundan, müteaddid defalar, ümitlerinin fevkinde neticeler elde etmişlerdir. Bu tılsımları siyaset, ekalliyette kalan milletlerin müteneffizatını, sergerdelerini para kuvvetiyle itma ettirdikten sonra, icab eden esliha, mühimmat ve levazımı ellerine vererek, kendilerini isyana sevk etmekten ibarettir. Bu musanna[ypay] yangınları söndürmek galesiyle hükümetin en ziyade meşgul olduğu ve endişeler içinde kıvrandığı bir sırada onları bizzat ika' etmiş olan istilacı devletlerin diplomatları gelirler. Sahte bir dost tavrı takınarak, halisane (!) müdahalelerde bulunurlar. En haysiyet kırıcı, istiklali zedeleyici tekliflerini kabul ettirirler, türlü türlü imtiyazlar kopartırlar.

Uzun mücadeleler ve fedakârlıklar pahasına elde ettiğimiz siyasi istiklal sayesinde, mazinin esaslı bir tasfiyeye tabi tutulması memleketimizde yeni bir devre küşad etti. Artık sakim[yanlış] ananeler ve itiyatlarla kendimizi mukayyed addetmiyorduk. İktisadi ve içtimai inkişafımızı güçleştiren ananeleri – hatta menşe'leri din olsa bile – yıkmak zaruretini bütün inkılâb mücahidleri hissetmişti. İki seneden beri bu istikamette büyük adımlarla ilerlemekteyiz. Ve bu nevi icraatta iktidar makamı, geniş halk kitlelerinden kuvvet almaktadır.

Bu vaziyet karşısında Anadolu'ya müteallik hedeflerine erişmeye muvaffak olamayan emperyalistler, düşünceye dalmışlardı. Halktaki uyanıklık, milliyet rekabetlerinden istifadeye imkân bırakmıyordu. Yalnız Türkiye'de değil, şarktaki tek mil geri milletler, en evvel hakkından gelmek icab eden en mühlik[öldürücü] düşmanları istilacı sermayedar devletler olduğunu artık anlamıştırlar. Onlardaki milliyetçilik hissi birbirlerine karşı değil, emperyalistlere karşı keskinleşmiştir.

Şark hududumuzdaki zengin petrol havzasını büsbütün benimsemek isteyen İngilizlere, komşu ve kardeş milletleri birbirine saldırmak imkânından mahrum kalınca, Türkiye'yi gaileye sokmak için, bir tek silah kalyordu, o da cumhuriyet hükümetinin, dini devlet işlerine müdahaleden men etmiş olmasını ileri sürerek İslam, ahalinin taassubunu tahrik etmek idi.

Genç hadisesinde, bu silah ile mücehhez olan şeyhlerin, ipleri İngiliz zabıtları tarafından çekilen kuklalar gibi hareket ettiklerine şahit olmaktayız. Bu şeyhler, İngilizlerin, İslamiyet'i, şark milletlerini cehalet ve uyuşukluk içinde tutmak için bir alet tarzında kullandığını fark etmeyecek kadar kör deşilseler, en deni ve iğrenç menfaatperestler ve hainlerdir. Her iki ihtimalde de bu nevi mahlûkları imha etmek gerektir. Evvelce aynı denaeti padişahlar ve halifeler irtikab etmişti. Şeyhlerin ve derebeylerin foyalarının meydana çıkmasından biz seviniyoruz. Çünkü bu vaka derebeyliğin tamamıyla ortadan kaldırılması hususunda mütereddid davranan zimamdarlarımızın[idareci] gözlerini açacak; hilafet ve halife hanedanı hakkında tatbik edilen muameleyi şark vilayetlerimizi haraca kesen mütegalibeye de, daha büyük bir şiddetle tatbik etmeye hükümeti mecbur edecektir.

Bizzat ahalinin isyanı bastırmak hususunda gösterdiği tehalük, çalışan halk kitlelerinin, derebeylik usullerinin ilgasıyla ne kadar yakından alakadar olduklarını göstermektedir. Amele ve köylü sınıfı, bu tufeyliler gürhununun mazarrat ika etmelerine medar olacak her türlü vesaitten mahrum edilmelerini, bütün azmiyle talep etmektedir. Bu vesaitin en mühimi şeyhlerin ve beylerin malik oldukları nahiye veya kaza hududlarıyla ölçülen vasi arazidir. Şurişten mesul olanlar tecziye edilir edilmez, bu malikâneler derhal istimlâk edilmeli ve yoksul köylü ve çobanlara tevzi edilmelidir. Arazi ve meralar parçalanmadıkça şark vilayetlerimizde intizamın idamesine imkân yoktur.

Orak Çekiç

Büyük amele kongresinin mesaî encümeni Hakkında Ankara ameleleri ne düşünüyor

İstanbul'da işçi murahhaslarının Mesaî Kanununu işçi gözüyle tanzim etmek üzere yaptıkları büyük kongre Türkiye işçilerinin hakkını almak için ilk ve mühim bir hatvedir.

Bugün Türkiye işçilerini ölmeye mahkûm eden bu kanunun mahiyeti tamamıyla anlaşılmalıdır. Bu kanun hükümet-i cumhuriyetin İzmir Kongresi'ndeki vaatlerine rağmen maalesef işçi mefkûresiyle yapılmamıştır. Bilâkis birkaç yüz patrona yüz binlerce Türk işçisini esir edecek bir tarzda yapılmıştır.

Bu kanunu tanzim edenler Türkiye işçilerinin hak uğrunda ölecek ve muhikk-i metalibini isteyecek kadar şuurlandığını hatırlayamamışlardır.

İstanbul'daki kongre Ankara işçileri üzerinde büyük bir hüsn-i tesir bırakmıştır

Yalnız kongrede bazı uyuşuk korkak mefkureliler .. daha Türkçe'si el avuç açmak taraftarı olduklarını söylemişler. Bu tabii buradaki arkadaşlar arasında aks-i tesir bırakmıştır.

Bugün bu uyuşuk mefkûre ukul etmiştir. Hakkımız olan şeyleri hakkımız diye talep etmekle hayatımızı kazanabileceğimiz, dilenmek ile alacağımız servet tokattır. Hem öyle bir tokat ki işçinin açtığı mücadeleyi senelerce tehir ettirebilecek bir tokat!.. Millet in fazla çalışmasını sıhhatine tercih ederek saat-i mesaîyi ona iblağ etmek istiyorlar. Türkiye Cumhuriyeti'nden beklediğimiz şeyler pek çok iken alacağımız mukafat bu mu idi? Cumhuriyetin tatil ve bayram günleri bize matem mi getirecek idi. İşte şimdiye kadar hakkımızı müdafaa etmediğimizden aldığımız mükâfatlardan bir kısmı?

İstanbul'dan gelecek üç murahhas arkadaşına Ankara'dan da iki arkadaş iltihak edecektir. Bu suretle Türkiye işçilerini temsil edeceklerdir. Hükümet, muhik metalibimizi dinledikten sonra hakkımızı bila-tereddüd kabul edeceğini ümid ederiz.

27-2-341

Ankara amelelerinden
' K.

Grev!

Eskişehir Şimendifer Fabrikasında Yirmi Dakika Grev

Evvelce de birkaç defa yazdığım vechile bura şimendifer fabrikasında "trip" adlı bir Alman müdür var. Sanattan, işçi harekâtından, bilhassa Almanya amele hayatından tamamen tegafül eden bu adam daima işçiyi ezmekte ve keyfi işler yapmaktadır.

Bu kadar şikâyetleri dinleyen bir makam olduktan sonra bu adam zulmünü tabii günler geçtikçe artırıyor.

Nitekim Kânunusani 341 istihkakımıza aid bordrolarımız çoktan Haydarpaşa'da müdüriyet-i umumiyeden bura veznesine gelmiş idi. Tornaj ve vagonaj şubelerinin paraları vezneye geleli beş altı gün olmadığı halde fabrika müdürü: kendiliğinden (hilaf-ı nizam) emir gelecek öyle vereceğiz diyor.

Hâlbuki bu suretle vezneye gelen paraların 24 saat zarfında eshab-ı istihkaka tevzi nizamname icabatındandır. Mesele (trip) söyleniyor. Müdür, Almanya'da bir fabrikada ameleye üç ayda elli guruş verildiğini ve burada işçilerin çok para aldığını binaenaleyh sabretmelerini beyan ediyor.

Zavallı adam; daha Almanya'yı kendi

(mabadi ikinci sahifenin birinci sütununda)

Kabine düştü

Biz bu sukutu memnuniyetle karşılıyoruz. Fethi Bey kabinesi memleketteki inkılab ve teceddüd hareketinin tevakkufunu ifade ediyordu. Hâlbuki başlanmış bir işin yarım kalmasına sebep olmaktan daha muzır bir teşebbüs tasavvur edilemez. Hele bu iş bugün bizde olduğu gibi, bütün bir milletin mukadderatına, kurtuluşuna taalluk ederse, bu mefkûreye yaklaşıtırcı hamlelere hail olanlar tavsifi müşkül bir cinayet irtikab etmiş olurlar. Bu itibarla Fethi Bey'in iktidar makamını işgal etmesi, geniş halk kitleleri için büyük bir felaket teşkil ediyordu.

Aldığımız na-tamam ve mütenakıs haberlerden anladığımıza göre, halk fırkası ekseriyeti – Orak Çekiç'in temenni ettiği gibi – genç isyanı vesilesiyle, şark vilayetlerimizde derebeylik ve irtica yılanını yalnız boğmak değil, yok etmek temayülündedir. Bu azimkarlığı candan alkışlarız. Fethi Bey'in istediği tarzda adi bir şekavet vakasını tenkil hususunda tatbiki mutad tedbirlerle iktifa etmek; mikroplu bir yarayı tefessühe terk etmek demektir. Yeni kabinenin derebeylik meselesini cezri bir tarzda halletmesini bekliyoruz.

Mesaî Kanunu

Mesaî Meclis-i Âlisi

5-Layihâ ihtilafları halletmek, her nevi ihtiyaçları bertaraf etmek, her derde deva olmak üzere bir (mesaî meclis-i âlisi) tesis ettiriyor. (Madde – 89) Bu meclisin nasıl hayali bir şey olduğunu anlamak için bunun içine kimlerin girdiğini ne işler görmeye mecbur tutulduğunu gözden geçirmek kâfidir. (Madde – 89):

Hangi işlere muavenet edeceğine gelince onlar da şunlardır:

1) Bircümle teşebbüslerde say şeraitine temas eden tedkikat ve taharriyatta bulunmak;
2) İş sahipleri ile işçiler arasında say mukavelesinden dolayı çıkacak ihtilaflar karşısında bircümle ihtiyat tedbirlerini ittihaz etmek ve bu ihtilaflara mutavassıt sıfatıyla müdahale etmek;

3) Türkiye'de ve memalik-i ecnebiyede şerait-i mesaî hakkında mukayeseli tedkikat vücuda getirmek;

4) Amelenin ahval ve şerait-i iktisadiye ve hayatiyesinin ıslahı için layihalar hazırlamak;

5) Mesaî kanununun tatbikine nezaret etmek ve suret-i tatbikine aid nizamnameleri tanzim etmek;

6) Muavenet-i müteakabile amele cemiyetlerinin ve bunların birliklerinin ve sanayi cemiyetlerinin amele sigorta ve kooperatif şirketlerinin cereyan-ı muamelatına nezaret etmek ve bunların idarelerini kontrol etmek;

7) Amele ve müstahdemîn için müteakabil sigorta ve tekaüd sandıkları teşkil ve mezkur sandıklara ve kezalik alelumum muavenet-i içtimaiye müessesatına muavenet ve nezaret etmek.

Senede bir kere 3 ila 10 gün içtima edeceği tahmin olunan bu meclis-i âlinin bütün bu işleri görüp takip etmesi vaz-ı kanunlarca dahi mümkün görülmediğinden bu vazifeleri şöylece tahdid ediyor. (Madde – 90).

1) İş sahipleriyle amele arasındaki münasebata müteallik her nevi mesaîli tedkik ve mütalaa etmek;

2) Say ve maişet şeraitinin hakkında tedabir teklif etmek;

3) Amele mesaîline müteallik layihalar ile

Sahife: 2

Numara: 7

Orak Çekiç

Mesaî Kanunu

Amele kanunlarının tatbikatı hakkında neşriyatta bulunmak;

4) Vekil tarafından havale edilecek her mesaîleyi mütalaa ve tedkik etmek.

Hülâsa:

Bu meclis-i âlinin işi yalnız bir rey vermek, iktisad vekâletinin bir uzvu olmaktır. Demek ki asıl bütün işler vekâlet tarafından deruhte ediliyor. Ameleyi bu işlerden en ziyade alakadar edenler şunlardır:

1) Patronlarla amele arasındaki ihtilaflara tavassut;

2) Amele cemiyet ve teşkilâtlarının üzerine kontrol;

3) Sigorta ve tekaüd teşkilâtları.

Demek ki evvela, amele patronlarla olacak mübarezelerinin kâffesinde ve daima karşısında mutavassıt sıfatıyla iktisad vekâleti, yani hükümeti bulacaktır. Şimdiye kadar hükümetin, bütün hükümetlerin patronlar tarafını iltizam ettiğini gördüğümüz ve ileride de böyle olacağını katıyen bildiğimiz için iktisad vekâletinin, hükümetin her meselede karşımıza çıktığını görmeyi asla arzu etmeyiz. Amele menfaati böyle temin olunamaz. Bu usul ameleyi ihraz ve istismara yarar. Amele menafiini temin edecek bir kanun, her şeyden evvel, müddet, asgari ücret, tazminat, teminat ve tekaüdiye meselelerinde amelenin dediklerini sarîh olarak kabul etmelidir. Bu yüzden çıkacak ihtilaflar ekseriyeti amele mümessillerinden teşekkül edecek bir hakem heyetine havale olunmalıdır. Bundan gayri tavassutlar, araya girmesi amelenin zararına olur.

Amele cemiyet ve teşkilâtları üzerine kontrol meselesi de sırf amelenin ziyanına düşünülmüş, bu cemiyet ve teşkilâtların inkişafına engel olsun diye konulmuş bir maddedir. Bu kontrol hiçbir zaman burjuva sendikalarına ve tröstlerine karşı hükümetin vaz ettiği kontrolün derecesini geçmemelidir. Hele bu cemiyetleri (Muavenet-i müteakabile) sıfatıyla tahdid etmek amele teşkilâtlarına indirilmek istenilen en mühlik darbedir. Kanun sarîh olarak "amele sendikalarını ve birliklerini" kabul ve tasdik etmelidir. Burjuvaların şimdiden her nevi

sendikaları, birlikleri, bankaları, inhisarları istismar etmede hr; biz müdafaadan bile men edilmiş esirler haline mi getirilmek isteniliyor?

Amele için "sendika ve birlik" hakkı, mali ve beynelmilel mikyaslarında kabul olunmalıdır. Kontrol namıyla bu taazzu/taazzi ve inkişaf hakkı imha edilmemelidir.

Hükümet ameleye mahsus sigorta ve tekaüdiye işlerini üstüne almak istiyor. Ve sadece patronların külfetini kendi üstüne yükletmek, onları mesuliyetten kurtarmak istemektir. Hükümet bu ağır vazifeyi üstüne almakla hiçbir şey yapmamak istediğini, meseleyi eskisi gibi yüz üstü bırakmaktan başka bir çare düşünmediğini gösteriyor, demektir. Biz ihtar ediyoruz ki, bu pek tehlikeli bir yoldur. Bu kanun mutlaka amelenin sigorta ve tekaüdiyesini ciddi ve kati olarak halletmelidir. Esaslarını kabil-i tatbiki olarak ortaya dökmeli, amele ücretlerinden edilecek tevkifatı, patronların bunlara ilave edeceği miktarları, bütçenin ne kadar muavenet edeceğini sarih olarak tayin etmelidir. Her sene bütçeden (10) milyonu müteceviz bir meblağ maaşat-ı zatiyeye yani memurların ve ailelerinin tekaüdiyesine gidiyor. İhtiyar amele ve müteveffaların aileleri düşünülüyor; aç ve sefil bırakılıyor sonra patronları mesuliyetten kurtarmak da isteniliyor. Böyle bir hale tahammül olunamaz. Buna adalet, müsavat, insaf namı verilemez. Cumhuriyetçi ve halkçı hükümeti bu hususta biraz da ameleyi düşünmelidir.

İrani [?]

Birinci sahifeden mabad

Memleketini bile öğrenememiş. Almanya amelesi çoktan şuurlanmış ve hakkını muhafazaya muvaffak olmuştu. Hoş, daha bir usta muavini olmak kabiliyetini haiz olmayanlar böyle koskoca bir fabrikanın müdüriyetine getirilir ise elbette netice böyle olur.

17 Şubat Salı günü, öğleden evvel, işçiye hala Kânunusani istihkakı verilmedi. Her şey mevcut yalnız ağanın keyfi böyle istiyor.

İşçilerin hepsi asabi. İzzet-i nefislerine vurulmak istenilen bu darbeye karşı cümlesi derin bir nefret duyuyor.

Öğleye yarım saat var. Yavaş yavaş şuurlanmaya başlayan bütün işçiler, işi bırakmışlar. Müdüriyet dairesine gidiyorlar. Vagonaj dairesinin önünde müthiş bir kalabalık var. Her sima ateşin, her yumruk sıkılmış, herkes heyecan ve asabiyet içinde.

Şimdiye kadar bir mezaristan kadar sakin, sakin olan fabrikayı taze bir hayat sarsıyor.

Müdür (Trip) sararmış bir halde dairesinin önünde. Ağam – haydi yerinize iş alınız. Ben yazacak direksiyona telgrafla. Sonra sizi çok fena yapacaklar.

Umum – para, parrrra hak!

Müdür, titriyor. Ayaklanan bütün fabrika işçilerini karşısında gördükçe bir çocuk gibi bozuluyor.

Sesler – Kahrolsun zalim, yaşasın hak! Parrra:

İstihkak!

Şimdi dalkavukluk sinmiş, dalkavuklar kaçıyor. Ortalığa hâkim; şuurlu bir işçi kitlesi var!

Artık meçhul emri (?) beklemeye lüzum kalmadı.

Amelenin istihkakı derhal tevzi edildi. Yirmi dakikalık bir grev, Eskişehir şimendifer amelesinin zaferiyle neticelenmişti.

Ey şimendiferciler; işte siz böyle şuurlandıkça, birleştikçe zalimler her zaman önünüzde serfûrû edeceklerdir. Timurlenk diyarında bu yeni hadise kalplerimizi çok güzel bir aşkla doldurdu. O aşk, ki bize hakk-ı hayat bahş edecektir.

Eskişehir: demirci Nafi Usta

Aydınlık Kütüphanesi

Bab-ı âlide Aydınlık Kütüphanesi açıldı. Amele arkadaşlarımız kendilerine faydalı bütün gazete ve kitapları burada bulabilirler.

Tersanede Feci bir Kaza

Bundan bir ay mukaddem inşaat-ı hadidiye fabrikasına merbut sarnıç fabrikasında müstahdem Mehmet Aziz usta Nusret mayın gemisinin bacasında çalışırken düşüyor. Kafası tam beyni üzerinden mühim surette yarılıyor. Fabrika tababetince müdavat-ı evveliyesi icra edilip Bahriye Merkez Hastahanesine sevk ediliyor. Hastahanedeki iyi oluncaya kadar birkaç gün yatarsa her gün için yüz guruş ücret istiyorlar. Çalıştığı mükâfatı olan cüzi bir meblağı fırıncı ve bakkala yetiştirmekten aciz olan Mehmet Aziz düşünüyor. Bu parayı vermek ihtimali yok. Nevmîd, hayatı tehlikede olarak evine gidiyor. Bir muhterem cerrahın muavenetiyle 15

günde iyi olmaya yüz tutuyor. Fabrikaya geliyor, fabrikalar müdüriyetine müracaat ediyor. "Efendim bendeniz vazifede yaralandım. On beş günde evimde tedavi oldum. Lütfen bu on beş günlük yevmiyemin hiç olmaz ise nısfının verilmesi hususuna delalet buyurulmasını rica ederim." Müdür Bey bu istirham ve bu ricaya karşı "Ben sizi buraya konturat ile almadım. Binaenaleyh yevmiye falan verilemez" diyor. (Ya ölse idim?) – "Dört arşın kefen hakkın idi" cevabını alıyor. Bu milletin askeri hastahanesinin harekâtıyla müdür Bey'in idare-i kelamına siz münasip bir cevap veriniz!

Orak Çekiç – Bu hale verilecek cevap gazete sütununda değil sizin müttehid ve azimli bir teşkilât tarafında toplanmanızdadır. . . Birleşin!

Bilumum Sefain-i Ticariye Gemiciler ve Ateşçiler Cemiyeti

Garip bir kongre – Cemiyetin hesabı – Selim Bey – Sımsarlar belası – Temenni

Geçen hafta içinde, sefain-i ticariye Gemiciler ve Ateşçiler Cemiyeti'nin senelik kongresi akd edildi. Ve on ikisi asli, on ikisi de ihtiyat olmak üzere yirmi dört kişilik bir heyet-i idare intihab edildi. Yeni heyet-i idare hakkındaki fikrimizi, kongre hakkındaki intibalarımızı yazmadan evvel, deniz işçilerinden ve cemiyetin umumi vaziyetinden bahsetmek istiyoruz.

Bugün Türkiye'de – seyr ü sefain ve şirket-i hayriye müstesna – sefain-i ticariye ve ecnebiyede çalışan deniz işçilerinin miktarı on beş bin 15000 kadardır. Şüphesiz ki, bütün dünyada yaşayan her işçi gibi, bizim deniz işçileri de muhtelif sıkıntılar içerisinde. Kurtuluşu ancak birleşmekte bulan şuurlu bazı arkadaşlar birkaç sene evvel, deniz işçileri cemiyeti tesis etmişlerdir. Bu cemiyet bu zamanlarda amele birliğine dahil olmuş ve Şakir Rasim'in amele birliğine yaptığı su-i kasd neticesi bu cemiyette infisah etmiştir. Şimdiki "sefain ticariye Gemiciler ve Ateşçiler Cemiyeti" henüz bir senelik bir hayata maliktir. Cüzdanlı aza miktarı ancak 220 kişidir. Mukayyed olarak 700 azası vardır. 15000 işçi arasından ancak 700'ünün teşkilâta girmesi, diğerlerinin alakadar olmaması hiç şüphesiz ki çok acınacak bir vaziyettir. Kabahatin en büyüğü işçileri cemiyet etrafında toplamasını bilmeyen ve cemiyetin başında bulunan bazı beceriksiz adamlardır. Cemiyetin katib-i umumisi, 45 lira maaşlı kalem efendisi Selim Bey isminde bir zattır. Amelemiz, böyle beylerin ve efendilerin işçi cemiyetlerini idare edemeyeceklerini artık anlamalıdır. Cemiyetin geçen hafta yapılan son kongresi de gayet garip bir tarzda icra edilmiştir. Bizim bildiğimiz, kongrelerde sabık heyet-i idarenin bir senelik faaliyeti anlatılır. Bütçe mevzu-u bahs olur. Bunun etrafında münakaşat cereyan eder. Ve nihayet yeni heyet-i idare intihab edilir. Burada ise böyle olmadı. Sabık heyet-i idare hesap etmek lüzumunu hissetmediği gibi işçilerden, bunu soran da olmadı. Kongreden elde ettiğimiz netice şudur: cemiyet bu sene zarfında şayan-ı kayd hiçbir faaliyette bulunmamış yalnız bol bol para sarf etmiştir. Bir seneden beri cemiyetin katib-i umumiliğini yapan ve şimdiye kadar birkaç satır yazı yazmaktan başka hiçbir iş görmeyen ve görmeyecek olan Selim Bey'in bir lafı varmış: mesela, kendisine: "Selim Bey, şu işi şöyle yapalım." Diye bir şey teklif edilse cevaben: "Her şey yavaş yavaş olur. Her şey para ile olur." Dermiş. Dermiş ama, bin kûsur lira sarf edilmesine rağmen ortada yapılmış hiçbir şey yoktur. Cemiyetin bir senelik varidat ve sarfiyatını ve burada ta'lik edilen sırlı bir kâğıttan okuyoruz:

10931 makbuzat
108159 muhtelif tertiplerde sarfiyat
1151 kasa mevcudu.

Ve görüyoruz ki, işçi, para vermek hususunu da ihmal etmemiş bilakis lüzumundan pek fazla masraf etmiştir. Paranın hesabı gayet muğlâktır. Ve ancak yukarıda görüldüğü üzere (muhtelif tertiplerde sarf edilmiştir) cümlesinden fazla bir şey izah edilmiyor. Bin kûsur lira nereye gitmiştir? Zavallı işçi arkadaşlarımızın dışlarından, tırnaklarından artırdıkları paralar "muhtelif tertiplerde sarf" edilmek üzere verilmemiştir.

Uzun zamandan beri deniz işçilerinin başına bela kesilen bir (sımsarlar) gailisi vardır.

Deniz işçileri cemiyetinin bir sene zarfında gemilere verdikleri işsiz taife miktarı sımsarlara nazaran devele kulak kabilinden bir şeydir. Burada, bu sımsarlığın önüne geçmek ihtikâra mani olmak, cemiyetin vazifesidir.

Deniz işçileri arkadaşlarımızın cemiyeti hakkında netice olarak şunu diyeceğiz: heyet-i idareye geçirecekleri kimseler kalem efendileri yerine inkılabçı ve amele işlerinden anlar arkadaşlardan olsun. Biz öyle zannediyoruz ki deniz işçilerinin teşkilâtı, diğer bütün amele teşkilâtlarından daha faal ve daha şuurlu olmalıdır. Çünkü gemici arkadaşlarımız dünyanın dört bir tarafına gidiyorlar. Bittabii oralarda işçilerin nasıl çalıştıklarını, nasıl cemiyetler vücuda getirdiklerini daha yakından tedkik ediyorlar. Çok yakında deniz işçileri sendikasının müttehid,

kuvvetli ve iyi bir idare altında şuurulu bir teşkilât haline inkılab etmesini can ü gönülden temenni ederiz. . .

Aşarın Lağvı – mütegalibe ve köylü ne düşünüyor?

Diyarbakır muhabirimizden:

Aşarın lağvı bura kodamanlarını büyük bir harekete getirdi. Hepsi deniz üstünde oturuyor. Aşar lağv olunduğu takdirde hepsinin, bütün mütegalibenin, derebeyliklerin, murabahacıların menfaatleri dehşetli surette haleldar oluyor. Bir kere en büyük zararı artırılan arazi vergisinde hiss ediyor. Çünkü burada binlerle hatta on binlerle dönüm arazi sahibi insanlar var; bunlardan ciddi surette arazi vergisi istenecek olursa çoğu o ekilmeyen vasi arazi üzerinden mütegalip ellerini çekmeye mecbur olacaklardır. İleride demiryolları imal olunduğu bu topraklarda hükümet nüfusu[nüfuzu olmalı] çoğalacak; köylülere tevzi edilecektir. İkinci darbeyi bu haram yiyici güruh, aşar ile beraber mültezimliğinin de kalkmasından yiyor. Aşardan hükümetten ziyade mültezimler istifade ediyordu; bunu bilmeyen kalmamıştır, zannedirim. Sonra murabahacıların, salmacıların göreceği ziyan, pek büyüktür. Çünkü aşar ve mültezimlik yüzünden köylünün elinden çıkan servet bu seneden itibaren tohumluk, yemeklik olarak elinde kalacak ve borçlanmaya olan ihtiyaç azalacak.

Tabii salmacı, faizci bundan memnun değil. Onlar memnun değil ama köylü memnun. Köylülerin en fakiri, en gerisi bile bunu anlıyor. Her kimle konuştuysa, hepsinin yüreği aşar üzerinde titriyor: “Efendi, söyle, diyorlar; hükümet cayıyor mu? Aşar kalkacak değil mi?”

Siz aşarın nasıl bir bela olduğunu bilmezsiniz. Yüzde on iki buçuktan yüzde otuza kadar çıkıyor. Ambara taşımak angaryası da caba. Bu yüzden köylünün istifadesi en aşağı yüzde yirmidir. Birçok da zahmet, tasarruf edebilecek, gittikçe salmacıya, murabahacıya ihtiyaç azalacak.

Köylünün büyük bir derdi bununla hallolunuyor. Fakat köylünün derdi bir değil ki. o biçarenin bin derdi var. Hükümetten beklediği en müstacel işlerden biri de Ziraat Bankası'nın sırf küçük köylüye para ikraz etmesidir. Bunun için (10) dönümden az ekin eken köylülerin kefaletiyle ve bunların teşkil edeceği “komiteler” vasıtasıyla ikrazat yapılmalıdır. “Orak Çekiç” bu hususta neşriyata başlasa köylüyü kendisiyle beraber bulacaktır.

İlhami

Arkadaşlara yardım! İkinci Ayvansaray Değirmeni grevinden sonra işe alınmayan arkadaşlar var! Patron (Kuzmatu) arkadaşları işe almaya mecburdur! Arkadaşlara yardım edelim.

Sahife: 3

Numara: 7

Orak Çekiç

Şeyh Said ne biçim eşkıyadır

- Arkadaş, son günlerde gazetelerde okuyoruz: (Genç)de, Hınıslı Şeyh Said ve 2000 kadar avanesi kıyam etmiş; hükümet onları tepelemek için tedbirler alıyormuş, üstlerine jandarma kuvvetleri gönderiyormuş, bunlar ne biçim eşkıyadır? Ne istiyorlar?

- Bunlar Kürdistan'ın derebeylerindedir. Cumhuriyet hükümetinin derebeyliği kaldıracağını biliyorlar. Hükümeti zayıf zannediyorlar, tali'lerini tecrübeye kalkışıyorlar. Kendilerince “şu cumhuriyeti şimdi yıkmazsak bir daha yıkamayacağız, fırsat bu fırsattır.” Diyorlar.

- Peki ama cumhuriyet hükümetinin zayıf olduğunu nasıl anlıyorlar?

- Halkın memnuniyetsizliğinden, halk eskisi gibi fakir, sefil, aç. Her şey pahalı. Ekmek her yerde kıt. Mürteciler bundan istifade ediyor; gazeteleri halkın gözünden hükümeti düşürmeye çalışıyor: “Cumhuriyet Hükümeti hani sizi müreffeh edecekti?” diyorlar: “Onun düşündüğü yalnız vergi toplamak, varidatını çoğaltmak, sizi aç bırakıp kendi adamlarını, memurlarını doyurmaktır. Bu Cumhuriyet Hükümeti ahlak, namus nedir, onu da bilmiyor, tanımıyor. Para toplamak için kerhaneleri, meyhaneleri, kumarhaneleri, rezaletaneleri serbest bırakıyor. Müslüman kızlarının bu rezaletanelerde erkeklerle beraber hora tepmelerine, her haltı yemelerine bir şey demiyor. . .” İşte kara kuvvet, hocalar memleketin her tarafında aylardan beri bu propagandayı yapıyorlar. Gazeteleri ne yazıyorsa onlar da camilerde, tekkelerde, kahvehanelerde, evlerde, tarlalarda halka onu söylüyorlar. Halkın, cahil ve aç bırakılmış köylünün, hiddetini tahrik ediyorlar. Şimdi o kadar cesaret alıyorlar ki bir hoca Efendi meclisin içinde kalkıp bu müfsitliği tekrarlamaya bile cüret ediyor.

- Cesaret bulur ama ağzının payını da alıyor. Bir mebusun beş sütunluk nutku gazetelerde okuduk ya?

- Bu nutku köylülerin arasına kim yayacak? Propagandasını kim yapacak? "Biz Orak Çekiç'te" böyle hakikati ameleyle anlatabiliyoruz, fakat beş altı milyon köylü doğruyu nasıl duyup anlayacak? Jandarma mı yoksa tahsildar mı gazeteleri alıp köy köy dolaşacak köylüye vaaz verecek? Çünkü köylünün gördüğü jandarma ile tahsildardır.

- İyi ama hocadan, molladan da köylünün bir fayda gördüğü var mı?

- Hoca da, molla da köylüyü soyar, fakat köylüye çektiği fakirlikten, zahmetten bahsediyor, köylü de her türlü insan gibi onları dinliyor. Sonra fukaranın son tesellisi din ile namustur, onları da hocalar tehlikede göstererek halkı adam akıllı korkutuyor, kendi taraflarına çekiyor.

- Peki, ama eskiden de fenalıklar vardı, hem de besbeterdi, o zaman hocalar ne diyorlardı?

- O zamanda kara kaplı kitabın başka bir sahifesini okuyorlardı: "Allah, diyorlardı" bu fani dünyada Müslüman kullarını imtihana çekiyor; onlara musibet, bela veriyor; ama ahirette cenneti ihsan edecek. Fani dünyanın bir mihnetine sabır ile şükr eden ahirette bin nimete nail olacak." Yahut kara kaplının daha başka bir sahifesini açıp okurlardı: "Müslümanlar namaz kılmıyor, sadaka zekât vermiyor, besmelesiz karırlarla cima ediyor, bütün çocuklar besmelesiz doğuyor, onun için dünya bozuluyor." Derlerdi, bütün fenalıkları yine halka yükletirlerdi.

- E, sen ne dersin? Bunun sonu ne olacak?

Amele hakikati anlıyor. Bu kara kuvveti susturmak, Şeyh Saidleri tepelemek için kanını dökmekten bile çekinmez.

- Çok doğru, yalnız yazık ki hükümet amelenin en büyük, en hakiki inkılabçı kuvvet olduğunu anlamıyor, ameleyle çorbacılar, çelebilere, patronlara esir edecek kanunlar hazırlıyor.

- Arkadaş, kara kuvvet bizim de burjuvazinin de düşmanıdır, biz her şeyden evvel bu müşterek düşmanı yenmeliyiz; burjuvazi ile de ayrıca kozumuzu paylaşırız.

Stok Buğday, Un Meselesi

- Burjuva gazeteleri bir stok buğday meselesinden bahsediyorlar. Bu nasıl şeydir? Bir kete stok ne demektir?

-(Stok)tan benim anladığım "yedek mal"dır. Hükümet memlekette, pazarlarda buğdayın, unun az olduğunu görmüş, yedek olarak daima fazlaca buğday, un bulundurmamak, kıtlığa mani olmak, ihtikârı da kaldırmak istiyormuş.

- Bu ne ala şey; bari iş yolunda gidiyor mu? Becereceği gibi mi?

- Benim anladığım bunun da altından çapanoğlu mu çıkacak?

- Neden?

- Diyorlar ki hükümet bu para ile doğrudan doğruya Avustralya'dan, Kanada'dan, Amerika'dan, hâsılı buğdayı bol ve ucuz memleketlerden mal getirtmek istiyormuş; ama, . . .

- Bunun bir de aması mı var?

- Var; dinle: ama hükümet böyle ticaret işine karışır o zaman tüccar buğday, un alışverişinde çok gelir bulmayacak, siparişlerini azaltacak; yine memlekette az buğday olacak; ekmeğe eskisinden pahalı olacak!

- E, bunun çaresi?

- Bunun çaresini de buldular: hükümet tüccara diyor ki "ben sizin gelirinizi eksiltmek için değil işinizi kolaylaştırmak istiyorum.

Siz çok mal getirmiyorsunuz, ekmeğin fiyatı yükseliyor, işte size hazineye 500000 lira; beraber konuşalım, nasıl münasip görürseniz öyle yapalım. Ne siz ziyan edersiniz, ne de ekmeğe pahalı olursunuz.

Ne şiş yansın, ne kebab.

- Ne iyi şey bu, tüccar efendilerimiz buna karşı ne dediler?

- Tüccarın yüzü hemen güldü. Çok güzel, dediler; öyle ise bunun çaresi şudur: "Biz siparişleri yaparız. Paramız yetmediği vakit size poliçe çıkarız, siz ödersiniz (yani hükümet öder):"

- İşte burada benim aklım karıştı. Demek ki hükümet tüccarın banka vazifesini görecektir, öyle mi?

- Ha şunu anlayaydın!

- Bari faiz maiz bir şey alacak mı?

- O zaman bu faiz maiz de ekmeğe binmez mi?

- Demek ki işin neticesi şu: tüccar efendilerimize faizsiz (500) bin liralık kredi açmaktan ibaret. Öyle ise eskiden olduğu gibi yine kebab yanacak, şiş yağlanacak, desene.

Suallere Cevap

Geçen ki yazımda tramvaycı arkadaşlara bugünkü vaziyetlerinden kendilerinin kabahatli olduklarını söylemiş ve “Neden?” sualine muarız kalmıştım:

Arkadaşlar: evet kabahat tamamıyla sizdedir. Zira şimdiye kadar birçok teşkilâta girip çıkan sizler hiçbir zaman tam bir ittifak ile hareket edemediniz. İlk sosyalist fırkasının zamanında teşkilâta dâhil ancak doksan kişi olduğu halde yaptığınız grevle şirkete birçok şeyler kabul ettirmiştiniz. Bu muvaffakiyet üzerine bütün arkadaşlar fırkaya dâhil olmuşlardır. Fakat o vakte kadar amelenin ittifak edeceğine ihtimal vermeyen şirket bu vaziyet karşısında düşündü. Nihayet buna karşı bir çare buldu. O da sizi birbirinize düşürmektir. Maalesef itiraf edilmelidir ki; bunda da muvaffak olmuştur. İlk evvel içinizdeki zayıf kalpli arkadaşları bularak onlarla (sıyanet cemiyeti) teşkil etti. Ve yaptığınız grevi işte bu zavallı arkadaşlar çalışmak suretiyle bozdular. Lakin pek şayan-ı esef bir haldir ki grev hitam bulunduğu zaman bütün arkadaşlar aralarındaki teşkilâtçı, şuurlu arkadaşlara selamı bile kestiler. Arkadaşlar bu vaziyetten müteessir oldular çalıştılar. Fakat maatteessüf hala aranızdaki arkadaşlardan birçokları depolarındaki patron yamaklarının adamı olmayı hakiki şuuruyla hareket eden amele arkadaşlarıyla beraber yürümeye tercih etmektedirler. Milyon defa söylenen [ittihaddan kuvvet doğar] hakikatini aranızda tahakkuk ettiremediniz.

Sabahın karanlığından gece yarısına kadar tramva şirketinin kasalarını doldurmak için çalışan sizler menfaatinizin yarıdakılık etmekte değil, şuurlu arkadaşlarınızın gösterdiği yolda yürümekte olduğunu da bilmelisiniz ve bilmelisiniz ki ne kadar şirkete aranmaya çalışan arkadaşlarınız varsa şirket tarafından bir vesile kapı dışarı edilmişlerdir. Bu gözle gören hakikatler meydanda iken hala hakkınızın binde birini isteyen metalib listesinin altına imzanızı koymak ve teşkilâta girmekten çekinmenize aklım ermiyor. Şimdi düşünelim kabahat kimdedir?

[Gelecek hafta Şirket-i Hayriyeli arkadaşımın sualine cevap vereceğim.]

22 Şubat 341
Şaban

Köylü ne yapmış? “1” perdelik temsil

Sahne bir köy odasını gösterir. Muhtar ve köylüler oturmuş muhabbet ederlerken korucu içeri girer.

Korucu – Ağalar bir mebus gelmiş.

Umum – Buyursunlar.

[İçeri azametli birisi girer. Haziruna yarım ağızla selam verir.]

Muhtar ve köylüler – Hoş geldiniz. Nasılsınız, afiyette misiniz?

Mebus – (mağrurane) Ben iyi fakat siz hala uyuşuk bir vaziyettesiniz. Biz inkılab yaptık, sizi istibdaddan, zulmetten kurtardık. Lakin bir mebus köyünüze geliyor da ona lâzım gelen hürmette kusur ediyorsunuz. Müteessifim ve müteessirim.

Bir köylü – Kusurumuzu af ediniz; biz öyle şey, filan pek beceremeyiz de. Vallahi bey efendi geçen gün ziraat bankasından tarlayı rehin edip para alacaktım. İki ay sonra dediler. Hâlbuki şimdi para lâzım. Malum ya ekin zamanı.

Diğeri – Hükümette mazbataları mevcut iki yüz liram var. Bir türlü alamadım.

Bir diğeri – Geçen gün davarımı bir hırsız çaldı. Hırsızı bulduk. Fakat aldırın olmadı.

Üçüncü köylü – Aşardan kurtulacağız diyorlar. Acaba doğru mu?

Dördüncü köylü – Köyümüze ne için bir mekteb açılmıyor.

Beşinci köylü – Hem bizden maarif vergisini de aldılar. . .

Mebus – (Esneyerek) Yarın erken gideceğim. Bana bir yer hazırlayınız. Sabahleyin de erkenden uyandırınız. Hayvanıma iyi bakınız ha!

[Mebus bıyıklarını bükerek gider. Bir müddet sonra içeri telaşla yine korucu girer.]

Korucu – Şimdi kumandan paşa geldi.

Umum – Buyursunlar.

[Parlak üniformalı kumandan içeri girer. Hepsini ayağa kalkarlar.]

Kumandan – (Ayakta) Oturmaya hiç niyetim yok. Yarın M. . . köyünden T. . . köyüne bazı levazım nakledeceğiz. Sizden (15) araba isteriz.

Umum – Baş üstüne.

Kumandan – Çok yoruldum. Bana bir yer hazırlayınız. Biraz da kahvaltı askerlere de hayvanlara da bakınız.

Köylüler – Peki efendimiz.

[Kumandan bir iki köylüyle çıkar ve yine bir müddet sonra içeri kaymakam, jandarma bölük kumandanı, mal müdürü girerler.]

Kaymakam – Beni iyi dinleyiniz. Uzun uzadıya laf edemem. Şimdi bize ve adamlarımıza, hayvanlarımıza güzelce yer hazırlayınız. Karnımız da aç ha! Hem bakın mal müdürü, yüzbaşı beyler neler söyleyecekler dinleyiniz. Yoksa hepinizi islatırım.

Yüzbaşı – Ne adamlar hala muamele-i resmiyeyi öğrenemediniz. Bir eşkıya zuhurunda jandarmaya yardım edeceksiniz. Civarınızda bir katil Mustafa türedi. Bunun on tane maiyeti var. Yarın sizin köyden yirmi silahlı isterim. Biz yerini göstereceğiz. Onları siz her halde tutacaksınız.

Köylüler – Baş üstüne.

Mal müdürü – Sizin epeyce verginiz bakayada kalmış. Böyle olmaz. Yarın bir tahsildar gelecek, bütün bakayayı temizleyeceksiniz.

Köylüler – Baş üstüne.

[Bunlar da çıkarlar ve bir köylü kalagozluk eder] [İçeri bir adam girer.]

Giren – (Hiddetle) Aşk olsun be herifler. Hükümetin bir memuru köyünüze geliyor da haberiniz yok. Çabuk bana ve hayvanıma yer gösteriniz. Hem sabah erkenden yol parasından ne kadar bakayanız var ise temizleyeceksiniz.

Muhtar – Demin mal müdürü de geldi.

Giren – Mal müdürü başka, ben başka. Ben muhasebe-i hususiyenin yol parası tahsildarıyım. Anladınız mı kalın kafalılar.

[Bu da korucu ile yatmaya gider ve akabinde içeri bir jandarma girer.]

Jandarma – Çabuk, karakol kumandanı Nazım onbaşının selamı var. On tane mahbusumuz var. Onlara ekmek vereceksiniz. Hem biraz da hayvanlarımıza arpa. Şey Aziz'in tütününü de kalmamış. Onbaşıya iki okka da sadeyağı vereceksiniz. Parasını verecek.

Köylüler – Baş üstüne.

[Hepsi, jandarma çıkarlar. Sahnede yalnız ak sakallı bir ihtiyar köylü kalır. İhtiyar yavaş yavaş sahnenin önüne doğru gelir. Ve ellerini yukarı kaldırır.]

İhtiyar – Yarabbi, köylünün efendiliği böyle mi? İşte mebusu, kumandanı, kaymakamı, mal müdürü ve hepsi. . . Daima verin diyorlar.

Verilen şeylerin ne suretle tedarik olunacağını hiç düşünen yok. (Güler) Biz efendiyiz ha! Buna efendilik değil esaret derler.

Köylü para verir, iane verir, angaraa koşar, harb yapar, ölür, sefil kalır. Fakat ona yine herkes kafa tutar. Yine de o, hiçbir şey yapmamıştır. Acaba yapan kim? Ey kanımız bahasına aldığımız cumhuriyet, bunlar senin senin ciltvelerin mi?

- Perde iner -

Nafi

1000 abone isteriz.

Sahife: 4

Numara: 7

Orak Çekiç

Almanya'da Feci Bir Maden Kazası 150 Amelenin mahvına sebep oldu

(Dortmund) civarındaki maden ocaklarının birinde bir (Grizu gazı) işçiali olmuş ve 150 amele mahv olmuştur. İşçial beş on dakika daha evvel olsaydı, yani gündüz takımını maden içinde yakalamış olsaydı. Feryatların adedi üç bini tecavüz edecekti.

Bu 150 amele her zaman olduğu gibi bu sefer de aç gözlü kapitalistlerin ihtiraslarının kurbanı olmuşlardır.

Madenin içinde (Grizu) gazının mevcudiyeti bir gün evvel madenin müdüriyetine bildirilmişti.

Fakat sermayedarların bütün düşüncesi az zamanda, az masrafla çok iş çıkarmak olduğu için zaman kaybetmek, ihtiyat ve emniyet tedbirleri almak işlerine gelmez. Ama bu yüzden yüzlerce binlerce amele mahvolacakmış. Bu onların umurlarında bile değildir.

Maden Grizu gazı ile dolu olduğu zaman, lağım patlatılmaz, kömürlerin kazmalarla çıkarılması lâzımdır. Fakat bu uzun zamana ve masrafa mütevakkıftır. İşte bu sebepten dolaydır ki patronlar, yalnız kendi gelirlerini düşünerek, böyle cinayetlere sebep olurlar.

Bunda 19 sene evvel Fransa'da aynı ihmal yüzünden bir madende iştil olmuş ve 1200 amele mahvolmuştu.

Ecnebi gazeteleri verdikleri haberlere göre, iştil günü, bütün şehir ahalisini derin bir yeis ve heyecan kaplamıştır. Ocakların etrafı adeta bir harb meydanına dönmüştür. Sedyeler, seyyar hastahaneler, tulumbalar mütemadiyen resm-i geçit yapmaktadırlar. Bedbaht amelenin aileleri, zevceleri, çocukları, ağlayarak, hıçkırarak, bu cinayetin sebebi olan kömür krallarına karşı lanetler yağdırarak ocakların etrafında dolaşmaktadırlar. Birçok maden ocaklarındaki ameleler kendiliklerinden tatil-i işgal etmişlerdir. Bütün kömür ocakları mintikasında yapılan mühim ...lerde maden ameleleri maden idaresinin mesuliyetini göstermişler, mesullerin tecziyesini istemişler, bundan sonra yedi saatten fazla çalışmamaya karar vermişlerdir.

Raystag (Almanya mebusanı) komünist mebuslar, facianın sebeplerini anlamak üzere bir parlamento tahkik heyeti teşkilini teklif etmişlerdir. Fakat mebusanın burjuva yalancı sosyalistlerden mürekkep ekseriyeti bu teklifi reddetmiştir. Bunun yerine, kumpanyalara sadık mühendislerden mürekkep bir fenni komisyon teşkilini tercih etmişlerdir.

Sermaye uğruna mahvolan bu biçare amelelerin bazıları ölmezden evvelki halet-i ruhiyelerini, arzularını birkaç kelime ile tesbit etmişlerdir. Birisi şu cümleyi yazmış: [saat 11. artık yürümek için biz de mecal kalmadı] İçinde birçok cesetler bulunan bir çukurda bir kömür parçası üzerine tebeşirle yazılmış şu satırlar bulunmuştur: [Çarşamba gecesi. Hala yaşıyoruz. . . Mahvolduk. Daha iyi bir hayat için mücadele ediniz. Bizim katillerimiz olan kapitalistlerden intikamımızı alınız.]

Bu zavallı amelelerin, son demlerinde bile, arkadaşlarını vazifeye davet etmeyi unutmayacak derecede şuurlu ve yüksek kalpli arkadaşları görüyor.

Bu 150 kurbanın felaketlerinde ailelerine yardım için bütün memleketlerin amele teşkilâtları bilhassa maden ameleleri heyet-i ittihadıyeleri muavenet listeleri açmışlardır. Beynelmilel büyük amele ailesinin bir cüzü olan Türkiye amelesinin de bu bedbaht arkadaşlarının matemzede ailelerini düşünerek bu beynelmilel muavenete – imkânı nisbetinde – iştirak etmesi her halde pek lâzım ve yüksek bir tesanüd hareketi olacaktır.

İngiliz Veliadının Seyahati ve Amele Mebusunun Sözleri

Labor Parti (Mesaî Fırkası)nın sol cenah mebuslarından "Kirk Vod" avam kamarasında, İngiliz veliaddin cenubi Afrika ve Amerika'ya seyahati için verilen 13000 İngiliz lirasına ilaveten tekrar talep edilen 2000 lira münasebetiyle, hanedan kralına ve umumiyetle sermayedarlara karşı pek ateşin beyanatta bulunmuştur.

Veliad (Glaskov) şehrini ziyareti esnasında (Kirk Vod)u yemeğe davet etmişti. O bu daveti reddederek bunun yerine veliaddin şehrin sefil amele mahallelerini beraberce gezmeye davet etmiştir. Ve bu daveti mebusan kürsüsünde tekrar ederek demiştir ki:

Ben arkadaşlarım veliaddin, cenubi Amerika'da hatta Afrika vahşileri arasında bile tesadüf edilemeyen feci hayat, sahnelerini, insaniyet için birliğe olan yaşayış tarzını (Glaskov) şehrinin mahallelerinde göstermek istiyoruz. Amele hareketinin bazı reisleri iddia ediyorlar ki halk kral ailesini seviyor. Fakat ben zannetmiyorum. Ve bağırarak söylüyorum ki: amele sınıfının sefaletinden mesul olanlara lanet olsun! Amele sınıfı beni buraya yüzünüze karşı hakikati bağırarak ve günlerinizin sayılı olduğunu söylemek için göndermiştir.

Amele mebusu, nutkuna, ekseriyetin gürültü ve patırtısı hücum ve taarruzları ve reisin ihtarına rağmen nihayetine kadar devam etmiştir.

Kızıl Diplomat

Türkiye'de

(Ankara muhabirimizden)

Maşallah Doktor Beyime!

Ankara'da imalat-ı harbiye tüfek fabrikasında 118 numaralı Feyyaz arkadaş bundan üç gün mukaddem hastalanmış olmasından bir ay tedavi imalathane tabibi Yüzbaşı Osman Nuri Efendi'ye alelusul müracaat eder. Feyyaz arkadaşın kanının tahlili icab ettiğini ve bunun için de bir lira getirmesi cevabı veriliyor. Feyyaz arkadaş [Ankara İmalat-ı Harbiye Cemiyeti]nin hastalara muavenet sandığı şubesine müracaat eder. Sandık heyeti parayı tediye edecekse de sandık defterinden mahsubu icra edilmek üzere Doktor Osman Nuri Efendi'nin bir senet vermesi lâzım geldiğini kendisine tebliğ eder. Doktor Bey eczahanede diğer doktor Şevket ve Sıtkı Beyler mevcut bulunduğu halde [Hay sizin hasta kasanızda . . . batsın siz de batın] cümlesiyle gerek kasayı ve gerekse işçileri tahkire kadar ileri gider.

Vay beşeriyetin hadimi doktor beyimiz vay acaba bu işçiler orada olmazsa sen nereden ekmek yiyeceksin? Ancak o işçiler sayesinde maişetini temin edebildiğin halde onlara bu derece hakaret etmenize vicdanınız ? nasıl razı oldu?

İşçiler hakkında kalbinizde beslediğiniz şu his ve vicdanınıza pek büyük esefler ile mukabele ederiz. Fabrika doktorları işçilerin kanını bila-bedel tahlil etmeye mecburdurlar.

S. K.

Balya Kara Aydın Madenlerinde Çalışan Amelenin Feci Hali

Kasalar – Kürt Amelenin Şeyhi – Kürt Mezarlığı – Yunan Kaptanı – Mösyö Rali – Gelsin Papel – Mukaddes Saadet Gününü Ne Vakit Göreceğiz – Teşkilâtlanalım!

Evvelce ormanları ile şöhret veren on beş hanelik (Balya) şimdi kaymakamlık fakat; ormanların yerine mağaralarda can veren binlerce ölülerin mezar taşları, temiz hava yerine teneffüs edilen maden dumanı. Bu fenalıklara, patronların işkencelerine hatime çekecek biz işçiler o mukaddes saadet gününü ne vakit göreceğiz.

Eğer kendi halimize kalacak, bir takım patron yamaklarına el pençe divan duracak olur isek vay geldi başımıza bir an evvel ölmeli. Yoksa bizi öldürecekler, hem öyle bir surette ki hayvanlardan hayvan olanlarıyla bize gelecek.

Bunları güldürmemek için sağlam bir imanla teşkilâtlanalım. Yoksa zamanı geçiyor arkadaşlar.

Olan yolsuzlukları birçok arkadaşlarımız biliyor, bunlara netice verelim.

Her sene için adet kabilinden olarak teftişe gelen mühendis acaba vazifesini tamamıyla ifa ediyor mu. Mağaranın faaliyeti hususunda hiçbir mahzur yoktur. Bir imza. . . Gelsin papel üç gün sonra bir vaka olmuş kimin umurunda kâğıtta imza var. . . Daha nelerim, nelerim. Bunlara göre de düşünelim.

Sözde Kürd, amelenin hamisi? olarak bir şeyh var. Şeyhin üstüne ne vazife? Her ay üç yüz papel geliyor, hane icarı yok, icabında arzu ettiği miktarda para veriliyor.

Acaba! O Kürtler Mezarlığı tabir edilen; patronların altında yatan amelelerin hakkı kimlerden sorulacak.

Bundan iki sene mukaddem altı kişiyi su bastı. İçlerinden sağ olarak bir kişi kurtarıldı. Mütebakisi öldü.

Ben öyle ümid ederim ki hükümet ile kumpanya iyi çarpışacak, hâlbuki süttten kıl çeker gibi hiç izi bile belli olmadı.

O feci kazadan kurtarılan (Yahya) ismindeki işçiyi hastahaneye götürdüler. Kırk sekiz saat kimseyi bırakmadılar. Lakin mühtedi Kokinos, Andireh, Hayri, beylerimiz mekik dokuyorlardı. Netice itibarıyla ne işitmek iyi?

Müstantik tahkikata geldiği zaman işçinin ifadesini alıyor. Kabahat doğrudan doğruya amele istinad ediliyor. Arkadaşlar sağlam bir amele imanını ile düşünelim. Bir insan bile kendini ölüme sürükler mi?

Hükümet neden müsamaha ediyor. Bunu bilmek lâzım gelmez mi?

Bu sene 3 Şubat Çarşamba günü akşamı mağarada patlatılan lağımlardan çıkan pis gaz bütün galerileri istila etti. Biçare amelelerin bir şeyden haberleri olmadan o havasızlık içinde mütemadi çalıştırılıyorlardı, Bu esnada bir tanesi gazın tesirinden bayılıp yerlere serildi ve bunu müteakip dört kişi birbirini takip etti. Ölüm halinde bulunan bu biçarelerin iş müddeti yetmediği için yukarı çıkarılmalarına müsaade edilmiyordu. Bunların çıkmalarına mümanaat eden çavuş tabir ettikleri şirketin sadık bendeleridir. Bu meyanda en ziyade nazar-ı dikkati celb eden 17 yaşında Mustafa namında bir çocuk idi. Dört saat o havasız pis gaz içerisinde can çekişerekten yeryüzüne çıkarıldı. İşini tamamen ifa edemediği için yevmiesi kat edildi.

Bu cinayetler Fransız şirketi namıyla yaşayan, İtalyan maskesi altında icar-yı vazife eden Yunan kabinesi (Mösyö Rali)ye bağışlanacak mı?

Şimendifer Ameleleri

Mösyö (Yohim)in Marifetlerinden

Şark Demiryolları müdüriyetinin nazar-ı dikkatine vaziyet edeceğimiz bervechi ati hususatin gazetenizle ilanına tavassut buyurulmasını ameleliğin selameti namına rica ederim. Şöyle ki: Edirne imalathanesi müdürü Mösyö – Yohim – her gün her saat son derece külli masarif yapıyor. İş bu fevkalade masarifin varidatla tevazininde bittabi zararın çokluğundan dolayı işçi gündeliklerine – geçinmesi mümkün olacak derecede – zammıyat yapılamıyor. Mösyö – Yohim – in her dakika pürhiddet işçileri tahkir ve rencide etmesine artık tahammülümüz kalmadı. Binaenaleyh o dereceye geldik ki zilletle çalışmaktansa bir lokma ekmek için teseül etmeyi bile göze aldık. Feryadımızı işittirecek yeryüzünde sahib-i salahiyet

ve sahib-i vicdan bir makamın bize iraesini muhterem gazetenizden beklerim. Maahazalık icab-ı halde beni davaya kıyam edeceğini bilerekten her zaman için isbata muktedir bulunduğum pek çok su-i istimalin zahire ihracına şühudun şahadetiyle dahi hazır bulunmaktayım.

Muhterem Enver arkadaş pek çok noksanı bulunan su-i istimalden uzun uzadıya bahs etmemiştir. Ezcümle tereyağları ile yumurtalardan maada çuvallarla kavun, hindiler, kazlar, tavuklar, güvercinler, yağlı boyalı tablolar ve saire ve saire. . .

Bu kadar müthiş su-i istimali şirket müdirânı ve bilhassa şua'bat-ı idariye reisi ve muhasebe müdür-i umumiyesi Mösyö "Tosbof" haber almıyor mu? Günden güne tevali edilmekte olan iş bu zararların esbabını yegân yegân ta'did etmek için ciltlerle kitap şeklinde tab' edilmiş olsa yine kâfi gelmeyeceğinden icab-ı halde sorulacak suallerin hakiki cevaplarını şüphesiz ki itiraf etmecliğim tabii bulunduğundan ancak sabırsızlıkla amelenin selameti namına davet dakikalarına intizar etmekteyim.

Ahmet Zahid bin Baha

Tramvay Amelelerine

Arkadaşlar.

Birinci Beşiktaş faciası sizin için çok acı, çok kanlı bir gündü. Fakat bu feci vakanın bir de müsbet tarafı vardı ki o da bu fenalıktan bir hayır doğması yani bir cemiyet etrafında kuvvetle toplanmanıza sebebiyet vermesi idi. Siz kuvvetle teşkilâtlandınız ve amele düşmanları artık sizin yıkılmaz bir kuvvet olduğunuza kanaat getirmişlerdi. Fakat maalesef bugün siz cemiyetinize karşı gösterdiğiniz lakaydi ile düşmanlarınızın yüzünü güldürüyorsunuz.

Beşiktaş kurbanlarından

[resim var]

Arif ve Serezli Mehmet Arkadaş

Yiyeceğin içeceğin fiyatları her gün yükseldiği, pahalılık her dakika arttığı halde siz tramvay ameleleri 99 guruştan 149 guruşa kadar yevmiye alıyorsunuz! Hepiniz yüksek faizle borç içerisinde yüzüyorsunuz! Vasati beş nüfus geçindiren siz tramvay işçileri günde ev kirası otuz guruş ve üç okka ekmekten başka bir şey alamıyorsunuz. Değil basma patiska için para hatta tuz, zeytin, peynir almak için bile gırtlığınız kadar borca giriyorsunuz. Kira ile oturduğunuz evler ev değil, ahır, ahır değil bir dert yuvasıdır. Paydostan sonra eve istirahata değil bir gamhaneye gidiyorsunuz. Çünkü her hangi bir işçinin evinde ya veremden yatan bakımsız bir hasta ya sefalet acılarıyla inim inim inleyen biçareler vardır. Bunlar için şifa kapıları kapanmıştır. Yakacak kömür yoktur, ilaç parası yok. Yok. Yok. Yok.

Arkadaşlar!

Amele daima haklıdır. Haklı olanların hakkı teslim edilmelidir. Serezli Mehmet ve arkadaşları mutlaka işe alınmalıdır.

Altın Yıldız Terzihanesi
Veresiye taksitle elbise diker.

Merkezi: Beyoğlu Cadde-i Kebir Posta Sokağı köşesi numara 413 – telefon Beyoğlu 3687
şubesi: İstanbul Mahmut Paşa Handan Hanı numara 5.3-2-1 hazır elbise satış şubesi: Mahmut Paşa Havuzlu Han altında numara 4

TÜSTAV